

Erre pedig mi mást tehet a ráncba meredő arcú székely, belső-erdélyi magyarörmény, ha nem ordítja világgá: "márpedig én előbb vagyok magyar, de utána örmény is!"

3. Vivace:

Ez a tétel a legrövidebb, reméljük, leghatásosabb és hatékonyabb. Lényege pedig az, hogy a következő egymondatos motívumot ismételtesse az előadó. Ez pedig így hangzik: "Romániai Örmény-magyarok Szövetsége". Így legyen, és most már lesz is!

Korábbi ígéretünk szerint a szeptember 29. és október 1. között folyó konferencia hatalmas anyagából további részleteket is közlünk. Mint olvasóink tudják, jövőre a teljes anyag megjelenik külön kötetben. Lapunkban a számos, értékes hozzászólásból – terjedelmi okok miatt – csak egy-egy részletet tudunk leadni, hogy jelezzük a témakörök mélységét és gazdagságát.

Ajtony Gábor, Csíkszereda

A katolikus egyház ősidők óta vallja, hogy Isten a Föld javait nem egyeseknek, hanem kivétel nélkül mindenkinek ajándékozta, hogy azokat mindenki létfenntartására, egyéniségének kibontakoztatására használja fel.

Ennek az elvnek az érvényesítéséért, valamint a csíkszépvízi örmény szertartású római katolikus egyházközség összes személyi és dologi kiadásának fedezésére hozta létre a szépvízi közösség a "Szentháromság Segélyegyletét". Alapjait 1730-ban Roszka István lemergi örmény katolikus apostoli vikárius rakta le, aki helyi látogatása alkalmával az örmény inúság megszervezését is célul tűzte ki.

Az Egylet - alapításakor - főleg szociális jellegű volt, anyagiak hiánya miatt egyelőre szigorú takarékosagra szorítkozott, kevés vagyont ugyanis inkább adományokból gyűjtötte, 1881-ben szabályzatát a magyar királyi belügyminiszter 999/1881 március 6-i számmal jóvá is hagyta.

Az alapszabályzat szerint az Egyesület céljai a következők:

- a szépvízi örmény szertartású római katolikus egyházközség összes személyi és dologi kiadásának fedezése,
- tanulók segélyezése,
- segélyre szoruló örmény származású, szépvízi lakhelyű szegények támogatása, adott esetben azok eltemetése,
- indokolt esetben tagjainak segélyezése,
- tagjai érdekében közművelődési intézmények létesítése. /.../

Az Egyesület eredetileg törzskönyvelt névsorában a Dajbukát, Dobál, Fejér, Potoczky, Száva, Szebeny és Zakariás családok tagjait találjuk. /.../

1930-ban megülték az Egyesület fennállásának 200-ik évfordulóját. Az alapszabály értelmében az Egyesület akkor lett volna felosztható, ha nem felelt volna meg azoknak a céloknak, amelyek érdekében létrehozták, vagy ha tagjainak száma kettőre apad.

Feloszlás után vagyona a szépvízi örményszertartású római katolikus egyházközségre száll át, ha pedig azért oszlik fel, mert nem felelt meg céljainak, vagyont a majdan felállítandó erdélyi örmény szertartású római katolikus vikáriusság céljaira kellett volna fordítani. Ha az Egyesület ismét működni kezd, vagyont és annak hozadékát csonkítatlanul visszaveszi.

Az Egyesület feloszlására sor is került, de nem az említett okok miatt, hanem a kommunista hatalom és diktatúra szüntette meg 1949-ben. A feloszlásról szóló jegyzőkönyvet megküldték a plébániának, az 1949 január 5-én tartott közgyűlés jegyzőkönyvben rögzítette a feloszlás tényét. Ugyanakkor, határozata szerint, összes ingatlan vagyont a szépvízi örmény katolikus egyházközségnek átadja. Az egyházközség tanácsa egyhangúlag tudomásul veszi ezt a tény.

Az, hogy az ingatlanokat kezelésre átveszi és esetleges jövedelmét külön alapként kezeli, csak elmélet maradt. A gyakorlat mást hozott: az egyházi ingatlanokkal együtt az átadott javakat a kommunista hatalom államosította, kezelését az időközben erőszakkal megalakított kollektív gazdaságok és állami intézmények hatáskörébe utalta, Negyven évre minden bebetonozódott, a szépvízi örmény lakosság tragikusan megfogyatkozott, a plébánia pap nélkül maradt, és az elárvult templomban csak ritkán celebráltak szentmisét. De jött a fordulat és új remények ébredtek az emberek lelkében.

Teltek-múltak az évek, s a Szépvíztől elszármazott családok Csíkszeredában élő leszármazottai elhatározták, elhatároztuk, hogy megpróbáljuk újjászervezni a Szentháromság Egyesületet. Az életrehívás nem volt sima és problémamentes, de Istennek hála, 1998 október 2-án hivatalosan is bejegyeztethettük a csíkszeredai törvényszéken alapítvány formájában, mint a hajdanvolt Szentháromság Egyesület jogutódját. Most mint jogi személy szerepel, Csíkkörzeti Magyarörmény Közösség Szentháromság Alapítványa néven. Az önkéntes toborzók és szervezők odaadó munkája révén még a bejegyeztetést megelőző időben többször és egyre többen összejöttünk és kidolgoztunk egy alapszabályt, amely meghatározza és részletesen tárgyalja az Alapítvány jellegét, felépítését, szervezeti formáját, céljait. Az Alapítvány független, politikamentes és nem profitorientált.

Célja ápolni és fejleszteni a csíki és nem csíki örmény származású magyarok azonosságtudatát, tovább vinni azokat az elveket, amelyeket a hajdani Egyesület is magáénak vallott, természetesen a mai viszonyokhoz alkalmazva.

dr. Száva T. Sándor, Bécs

Az első örmény szertartású római katolikus papok közül, akik a mechitaristáknál tanultak Csíkszépvíztől, megemlíthetjük *Ohán (Koszáh) Sahagiánt*, vagy másképp *Isáák Kosza Jánost*, aki 1748-ban már szépvízi plébános volt. Ugyancsak itt tanult az 1830-as évek elején *Száva Gergely* (1817-1921), akit bár nem szenteltek fel, de Bécsben élte le az életét és ott is halt meg a század elején. A mechitaristáknál tanult az 1928-1933 évek között, de szintén nem szentelték fel, a napjainkban még Szépvízen élő *Zakariás Péter* bácsi (született 1918-ban). De a mechitaristáknál tanult a későbbi szépvízi örmény katolikus plébános, *Bodurián János* is.

Sokak számára ismeretlen az a tény, hogy 1906-ban felvetődött a gondolat: a mechitaristák bécsi kongregációja tegye át székhelyét összes intézményével együtt Szamosújvárra. Ezt helyesléssel fogadták a legilletékesebb magyar kultúrpolitikusok, de nem idegenkedtek tőle maguk a mechitaristák sem. A mechitaristák legnagyobb gondja ebben az időben azoknak a költségeknek az előteremtése volt, amelyekre a szeminárium fenntartásához még a legszerűebb igények mellett is szükség volt, Ez az átköltözés azonban nem ment végbe, ami valójában jó is a későbbi éveket tekintve, mert aztán jöttek, ugye, a kommunizmus évei, amelyeket nagyon nehéz lett volna túlélnie a rendnek.

Ennek ellenére a bécsi mechitarista kongregáció a 90-es évek után elvesztette (talán elfelejtette) hivatását, működésének célját és tudományt támogató tevékenységét. Valószínűleg külső nyomásra eladták a híres nyomdát is, amellyel végleg megszüntették művelődéspártoló tevékenységüket. De vajon szabad volt-e egyszemélyes döntéssel eladni egy ilyen közösségi tulajdont, amelyhez a mai Örményországnak semmi köze nem volt? - Hogy miként viszonyulnak a rend főnökei az erdélyi örmény származású magyarokhoz, arról nem is jó beszélni.

A levéltárban semmit nem lehet tanulmányozni, a válasz egyszerű: ez kolostor és itt civilnek semmi keresnivalója. Pedig akár még néhány évvel ezelőtt, *Mányó Józsi* bácsi életében milyen más élet volt itt! Hány erdélyi örmény kapott itt szállást néhány éjszakára, útbaigazítást magyarul, nem civilként, hanem testvérként. Akkor még számon tartották a szépvízi örményeket, még ha számban annyira megfogyatkoztak is. Egyáltalán, felvetődik a kérdés, hogy miért is vannak jelen most a

mechitaristák Bécsben? Innen nézve a dolgokat, talán mégis jobb lett volna, ha 90 évvel ezelőtt Szamosújvárra költöznek.

Híradó

A Fővárosi Örmény Klub szokásos klubestje 2000. december 21-én lesz a Magyarok Házában, Budapest, V kerület, Semmelweis u. 1-3. alatt, a Zeneteremben.

Folytatjuk a gyűjtést a gyergyószentmiklósi, és az erzsébetvárosi templom felújítására! Kérünk mindenkit, támogassa ezt a fontos célt, műemléktemplomaink megőrzését. Az adományokat az impresszumban közölt címen (az EÖGYKE székhelyén) és bankszámlán is el lehet juttatni. A számlaszám megváltozott, lásd az utolsó oldalon!

A szamosújvári plébánia tájékoztatása szerint Rubens festményének megtekintése:

- általában szentmise előtt és után
- vasárnap d.e. 10-11 óráig
- kedden du. 17-18 óra között

Ha ettől eltérő időben kívánják csoportok megtekinteni, azt előre jelezzék az Örmény Katolikus Plébánián, Gábor testvérnél (Bakó István Csaba plébános, levélcím: R-3475 Gherla, Parohia Armeano Catolica, Str. Stefan cel Mare Nr. 5., jud. Cluj, telefon /fax: 00-40-64-241-916).

Akinek az ARMÉNIA magyarörmény időszaki szemle alábbi számaiból hiányzik, minimális térítés ellenében megkaphatja az EÖGYKE székhelyén Fogadónap: minden szerdán 16-18 óra között (Budapest, I. Donáti u. 7/a)

Kapható: 1997/5. (19.) szám,

1998. évi 1-4 (21-24-ig) szám,

1999. évi 1-5. (25-29-ig) szám

Felhívás

Szeptember végén jelent meg kiadásunkban - mint az olvasóink előtt ismeretes - *Gudenus János József Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája* c. könyve 300 példányban. Megjelenését a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 150 ezer forinttal támogatta. Ezúton is köszönjük pályázatunk támogatását.

Kérjük a könyvben tárgyalt családok tagjait, hogy bármilyen hiba (hibás adat), vagy hiányosság esetén írásban jelezzék észrevételeiket, kiegészítéseiket (akár a kiadónál), hogy a tervezett bővített, javított kiadásba bevezethessük.

Könyvdományokat gyűjtünk a TÉKA könyvtárának támogatására! Elsősorban a magyar irodalom alaplíveire számítunk.

Nagytétényi látogatás

November 21-én 16 fős érdeklődő csoportunk látogatott el a Nagytétényi Kastélymúzeumba, ahol *Batári Ferenc*, az Iparművészeti Múzeum főmunkatársa tartott számukra tárlatvezetést. A fogadtatás kedves volt, a látnivaló pedig csodálatos. A gyűjtemény - megfelelő környezetben - a 15-19-ik századi európai bútorművészetet mutatja be. Hangsúlyozzuk a "megfelelő környezetet", hiszen a 18-ik században épült Száraz-Rudnyánszky kastély a nemzeti kulturális örökség része. A boltíves barokk szobák, termek méltó környezetet nyújtanak a bútorcsodáknak, amelyek így valóban élnek, hatni tudnak a látogatóra. Az elrendezésben – figyelembe véve a kastély építészeti adottságait – kronológiai sorrendben láthatóak a kiállítási darabok. Van itt főúri és nagypolgári